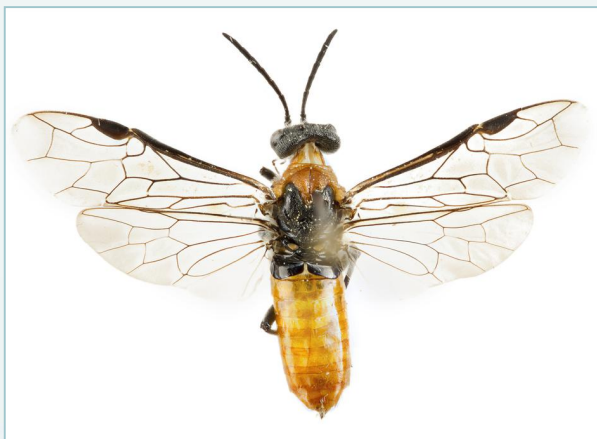

Dolerus ferrugatus Serville, 1823

Rødlistet art

faktaark

Dolerus ferrugatus er en iøynefallende art med svært få kjente forekomster i Norge. Arten tilhører familien bladveps (Tenthredinidae), og er knyttet til fuktige steder der det vokser lyssiv. Fra de siste ti årene er arten bare kjent fra én lokalitet ved Kristiansand.

Status

Kategori sårbar (VU) på Norsk rødliste for arter 2010.

Registrerte forekomster av *Dolerus ferrugatus* i Norge.

Kjennetegn

Hos begge kjønn er hodet og bena svarte mens vingene er klare. Hos hunnen er brystet oransje og svart mens bakkroppen, med unntak av første segment, er helt oransje. Hos levende dyr kan denne fargen virke ganske sterkt rødlig, og man legger derfor merke til den når den flyr. På døde og tørre eksemplarer kan fargen falme noe. Hannen er svart, med de midterste bakkroppssegmenter røde. Arten kan forveksles med enkelte andre *Dolerus*-arter. Hunnen kan minne ganske mye om *D. anticus* og *D. madidus*, men disse er mer oransje på brystet, og i tillegg finnes noen få andre arter (*D. germanicus* og *D. aericeps*), men disse er mindre, samt at de har dels rødlige bein. Hannene likner også flere *Dolerus*-arter som har rødt bånd på bakkroppen, f.eks. *D. anticus*, *D. madidus*, *D. germanicus* og *D. couchurnatus*. Riktig bestemmelse bør derfor overlates til eksperter. Kroppslengden er 8,5–10 mm lang. Larven er gulaktig og har åtte par vorteføtter. Utvokst er den ca. 25 mm lang.

Utbredelse

D. ferrugatus er en vest-palearktisk art. Den er kjent fra alle våre naboland, og utbredelsen omfatter ellers store deler av Europa. I Norge er kun noen få spredte forekomster kjent fra kyststrøk i Sør-Norge, mens den er vanligere sørover i Europa. Fra gammelt av er den funnet i Oslo, lokalitet ukjent (ca. 1850) og Oslo, Tonsenhagen (1956). I nyere tid er den funnet i Østfold på 1990-tallet (Halden og Sarpsborg). Etter 2000 er den kun kjent fra ett sted, Belteviga på Flekkerøy i Kristiansand, hvor den ble funnet både i 2006 og 2008.

Biologi

Som hos de fleste arter innen denne gruppen opptrer de voksne individene tidlig på sommeren. Hos denne arten, og generelt hos *Dolerus*-artene, oppholder de seg for det meste nede i vegetasjonen. Enkelte ganger kan man likevel observere flere individer av enkelte arter sverme rundt busker og trær i forbindelse med paring. Fenomenet kalles på engelsk 'hill-topping'. Artene oppsøker sjelden blomster, og det voksne stadiet er kortlevd. I Norge er voksne individer av *D. ferrugatus* funnet allerede i begynnelsen av mai, men funn er også gjort i slutten av juni. På lokaliteten Belteviga, Kristiansand, hvor arten nylig er påvist, ble flere individer observert flygende over en grunn dam. Her satte de seg på vannplanter i dammen, sannsynligvis for å pare seg. Hunnen legger eggene på vertsplanten lyssiv (*Juncus effusus*). Hun bruker det sagformede eggleggingsorganet og skjærer snitt i planten, hvori eggene legges. Larvens biologi er dårlig kjent i detalj, men sannsynligvis har den ganske mange fellestrekk

Belteviga i Kristiansand. Her forekommer mange *Dolerus*-arter, deriblant *D. ferrugatus*.

med *D. madidus*, som også går på lyssiv. Hos denne arten spiser larven det ytterste grønne laget og etterlater hvite merker på planten. Forveksling med denne arten er derfor mulig. Larven lever frem til august. Overvintringen skjer som prepuppe i en kokong av jord nede i bakken.

Bestandsstatus

Det finnes ingen tall på bestandstørrelse for denne arten i Norge. På tross av at vertsplanten er ganske vanlig og utbredt, er forekomstene av *D. ferrugatus* meget få. Sannsynligvis er arten noe oversett, ettersom den for det meste holder seg nede i feltsjiktet. Generelt er det antatt at bladveps har dårlig spredningsevne, og *Dolerus*-artene er ikke noe unntak i så måte, snarere tvert imot. Ødeleggelse av lokaliteter der *D. ferrugatus* forekommer, for eksempel ved utbygginger o.l., kan derfor være svært alvorlig for denne arten.

Referanser

Barker, A. 2006. Further Descriptions of *Dolerus* Larvae (Hymenoptera: Tenthredinidae), with Notes on Larval Identification and Feeding Habits. Pp. 83–96 in Blank, S. M., Schmidt, S. & Taeger, A. (eds.) 2006. Recent sawfly Research: Synthesis and Prospects. Goecke & Evers, Keltern.

Benson, R. B. 1952. Hymenoptera 2. Symphyta. Section (b) – Handbk. Ident. Brit. Ins., London 6, 2(b), 51–137.

Berggren, K. 2011. Personilge opplysninger.

Lorentz, H. & Kraus, M. 1957. Die Larvalsystematik der Blattwespen. Academic-Verlag, Berlin.

Nielsen, J. C. and Henriksen, K. 1915. Træ- og Bladhvæpse. – Danmarks fauna. Dansk naturhistorisk forening. G. E. C. Gads forlag, København. 232 pp.

Nuorteva, M., Nuorteva, J. & Olsen, T. J. 2005. Records of sawflies (Hymenoptera: Symphyta) from Østfold, Southern Norway. – Sahlbergia 10, 68–79.